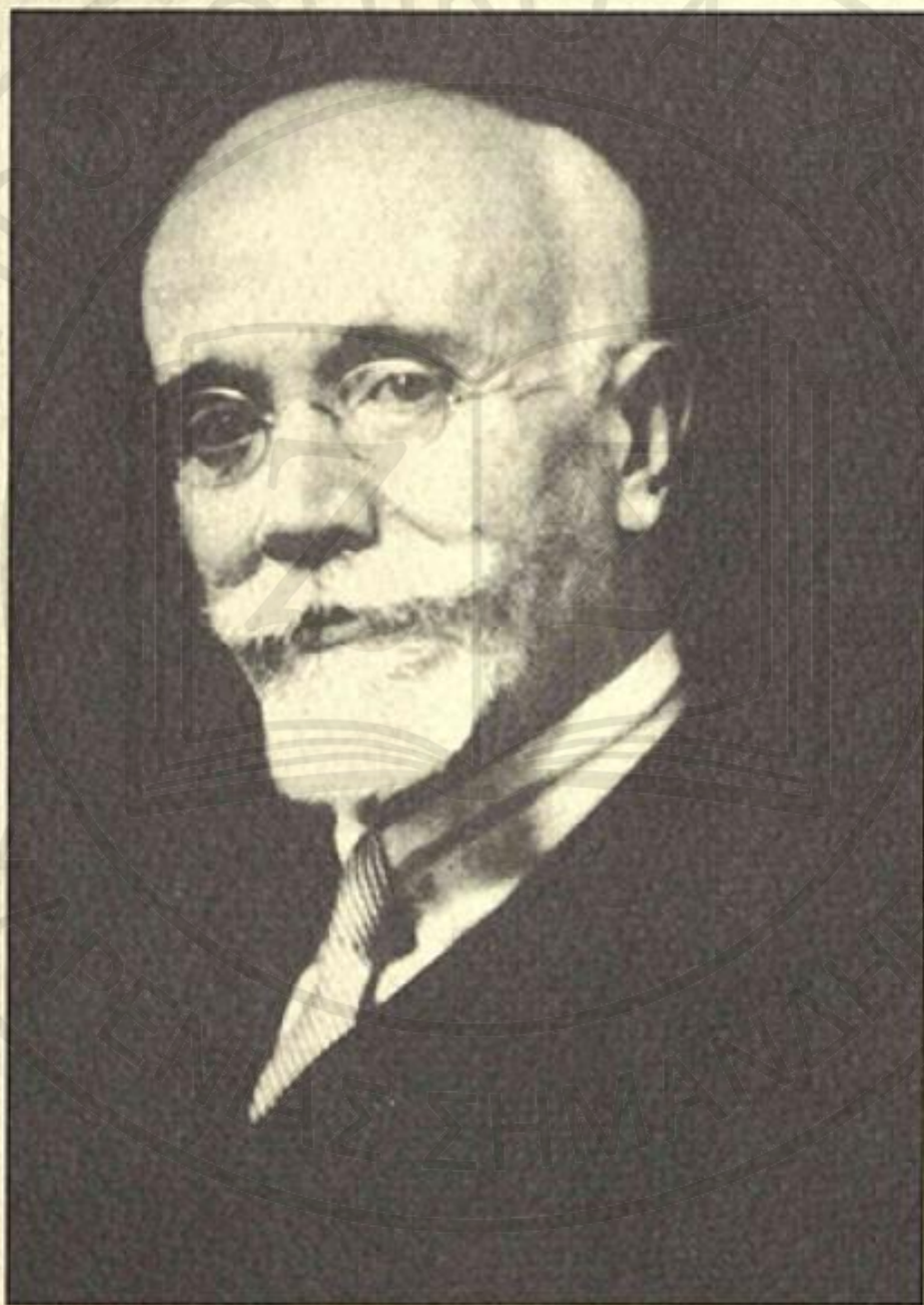

ΕΡΩΤΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΧΑΝΙΩΝ

ΤΟΜΟΣ 5

ΧΑΝΙΑ 1996

ΖΑΧΑΡΕΝΙΑ ΣΗΜΑΝΔΗΡΑΚΗ

ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (1764 - 1882)

Τα ιδιωτικά συμφωνητικά που συντάσσονταν μετά από συνομολογία πωλητή και αγοραστή και γραφόταν συνήθως από ιερωμένους ή από τα πιο μορφωμένα και αναγνωρισμένα μέλη της κοινωνίας, κατά την διάρκεια της τουρκακής κατοχής στην Κρήτη, κατέχουν σήμερα σημαίνουσα θέση ανάμεσα στα άλλα αρχαιολογικά κείμενα και φυλάσσονται ως πολύτιμα έγγραφα που αποδίδουν σπουδαία και διάφορα ιστορικά στοιχεία.

Δεκαοχτώ τέτοια έγγραφα παρουσιάζονται παρακάτω. Τα έγγραφα αυτά αποτελούν τμήμα μιας ενότητας ιδιωτικών, οικογενειακών εγγράφων, Ελληνόγλωσσων και τουρκόγλωσσων, το σύνολο των οποίων αγοράστηκε από το Ιστορικό Αρχείο Κρήτης το 1987. Καταχωρούνται κατ'απόλυτη χρονολογική σειρά μόνο τα Ελληνόγλωσσα δικαιοπρακτικά έγγραφα της ενότητας [πλην ενός με ημερομηνία 6 Τζεμαγιέλ Αχίρ 1294 (6 Ιουνίου 1877) - απόφαση του Πρωτοδικείου της επαρχίας Σφακίων σε κληρονομικό θέμα], τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όχι μόνο χρονικά, αφού καλύπτουν περίπου ένα αιώνα, (18ος - 19ος) αλλά και γιατί προσφέρουν πολλά άλλα σημαντικά στοιχεία σχετικά με τη γλώσσα και τον τρόπο σύνταξης των εγγράφων και επί πλέον τοπωνυμικά, ονοματολογικά, οικονομικά, κ.λπ.

Δίδεται η ταυτότητα του κάθε εγγράφου, περίληψη του περιεχομένου και το ίδιο το έγγραφο, ενώ στο τέλος ακολουθούν το γλωσσάρι και σχετικά σχόλια. Θεωρήθηκε σκόπιμο να δοθούν τα έγγραφα ως πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων για να έχει ο αναγνώστης ίδια αντίληψη, χωρίς να έχουν διορθωθεί οι ανορθογραφίες, μεταγραφισμένα μόνο με πολύ ελαφρές διαφοροποιήσεις, για να κατανοηθούν ευκολότερα. Κι αυτό γιατί, κατά γενικό κανόνα, τα ιστορικά έγγραφα πρέπει να παρουσιάζονται ως έχουν, είναι δηλαδή απαράδεκτη κάθε επέμβαση που αλλοιώνει τη μορφή τους. Οι κάθετοι καθορίζουν το τέλος του χαρτιού και την αλλαγή γραμμής.

1

Μονόφυλλο, διαστ. σελ. 14 εκ. X 10 εκ. Χειρόγραφο, κακή κατάσταση, εφθαρμένο στο άνω μέρος. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας με πολλές συντομογραφίες. Στην οπίσθια όψη στο πάνω μέρος της σελίδας "Γιάννης Μαρινάκης, μάρτυρας" και στο κάτω μέρος της σελίδας, έντονο στίγμα μελάνης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Ο Βάρδας Χουμελαδάκης και η γυναίκα του Αρχοντούλα πωλούν στον καπεταναίοσηφη τη μαδάρα που είχε πάρει η γυναίκα ως προίκα από τον πατέρα της, στην τοποθεσία Άϊ- Νικόλα στα Ποτιστήρια για 30 ρεάλια.

1764 Μαΐου 5

Τιν σμερον ημεραν ομολογω εγω ο βαρδας χονμελαδακας και η γινεκα του η βαρλοποιλια ηη αρχοντουλια/ οτι πος θελι και πουλι ξενεβη και εσπος αλο τριονι/ τι μαδαφα ατου τζεδοκε ο κιρι τζη προνκιο ονο/μαζομενον στον αινηκολα στα ποτιστηρια και πουλι το του καπετανοσιφη καραμουσαδακι ο δια -/ονομαζομενον λιπρες =6 -(ρ)ε(α)λ 30/ηγον τριαντα οδια τελειαν ξεπλερομιν ξεπραξης/ πουληριαμενιν ποτε εις κανεναν κερων που/ ναυνε να τον πιραξη τον ανοθεν σιφη τον αγορα/στη ος καθος το αγορασε κανενας που να αινε μιτε/ δικος μιτε ξενος αλο το μελος τις και ο πνος εχι ταβα/ ας ερθι να τον καμι μαμμενα τον πουλιτι/ δια το βεβεσιν τις αλθιας βανοντας και τους κατοθεν/ γεγραμενους μαρτυρους/ πολος ρου πακας μαρτυρας = κεπετανογιανης/ μαρτυρας = πα(πα) βαρδης μαρτυρας και γρα/ φειας εκ στοματος τον διον/ (Στην πίσω όψη): Γιανης μαρινακας μαρτυρας/

2

Μονόφυλλο, διαστ. σελ. 15 εκ. X 10 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, πολύ εφθαρμένη η δεξιά πλευρά της σελίδας. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας, με πολλές συντομογραφίες. Στην πίσω όψη, "παπαδιά του Ξηρούχη" γύρω από στίγμα μελάνης σε κύκλο σφραγιδόσημο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η παπαδιά, θυγατέρα του ποτέ Ξηρούχη Ποθουλάκη, από την Αγία Ρουμेलή πωλεί στον Μάντζο Καλικαδάκη "ένα κοιμάτι τόπου" στην τοποθεσία "στον σκονιάρι", για πέντε γρόσια.

1764 Ιουλίου 11

με την παρουσαν ομολογιαν, και φανελην πουλισιαν/ καθομολογω εγω η πα(πα)δια του ποτε ξηρουχη ποθου/λακη η θυγατερα ατου το χοριο αγια ρουμελη/ οτι πος πουλο ξενεβου, και αιωνιος αλοτριονι ενα/ κοιματι τοπον εις κραζομενον στου σκονιαρι παραδο/ πεντε, και πουλο τονε του ματζο καλικαδακι/ο δια γρόσια πεντε εις τελειαν ξεπλερωμην, και ατου/ την σμερον και ομπρος ναϊνε εδικος του ο αντος/ τοπος πουλσι χαρισι, οτι καλος του φανι να/ τον κανι, μην ημποροντας κανις να τον πιραξι/ κανενα κερων. μητε εδικος, μητε ξενος ο διατι/ τονε πουλησα εγω η παπαδια του ανοθεν αγορα/στη, και ελαβα την πλερωμην του σοστη και ανελι/πις. Και ετζι κοντεντη τα διο μερι κανομεν/ το παρον εις ενδυξιν, και βανομεν και τους κατω/θεν παρακαλεσμενους μαρτηρους/ ξηρουχης σταβριανουδακας βεβεος στο παρον/ σιφης κοντουλακας μαρτηρας/ ο γραφας πα(πα),νικολαος/

πα(πα) παικονίο της καθολολογολ

στην πίσω όψη : παπαδια του ξηρονχη (σε κύκλο σφραγιστόσημο)

3

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 19 εκ. X 13 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση. Γραμμένη η πρώτη σελίδα, σε όλο το πλάτος της, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Συντομογραφίες λέξεων και γραμμιάτων. Άγραφο περί το 1/6 της σελίδας, μετά το τέλος του εγγράφου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Ο Σταμάτης γιός του Μαστρογιώργη, απεσταλμένος από τον αδύναμο πατέρα τον πωλεί το μερίδιό τους στα Καψαλομούρια στον μαστρο Ξηρούχη Λαγονικράκη, για 57 γρόσια.

Σημ. Ιδιομορφία του εγγράφου είναι ότι ενώ αρχίζει με την συνήθη έκφραση "εγώ ο Σταμάτης" υποδηλώνοντας τον γιό που πραγματοποιεί την αγοραπωλησία, συνεχίζει με την φράση "...πέλνω το παιδί μου να το πουλήσει τον ξαδέρφον μου..." οπότε υποδηλώνεται ο πατέρας του πωλητή Σταμάτη.

1776 Δικεμβριον 8

Την σημερον ομολο(γω) εγω ο σταματης του ποι(τ)ε/ μαστρογιωργη ο γιος πος θελο και πο(ν)λο ξε(ν)εβο και ε(σ)τη/ος α(λ)οτριονο τη παρτε μας τα καψαλομουρια αδερφικο τον/ αγοραστον μας και στελειμε ο/ κηρης μου ο μαστρογιωργης/ με το να ηνε αδικατος και δεν (μ)πωρη ν(α)ρθη ατος του. με/ σπη(λ)ε στο γερο μαστρο ξηρονχη λαγονικρακη να τον αγο(ρ)αση ος καθος κρατη και τα υπηλ(η)α και πουλ(ο)νμε τον/ τα με ο(ν)λονο μας το θέλ(η)μα ο δια γροσια 57 νο(μ)ερο/ πενηντα εφτα και α(λ)του την σημερο και ο προς να ειναι/ και να γρηκατε τον μαστροξηρονχη λαγονικρακη οα προ(μ)α / (κ)αθολικο ειδικο τον. πουλ(η)ση χαριση να το κανη ος καλ(ο)ν του φανηση ος καθος τον το πουλ(ο)νμε ε(σ)κατη(τ)α και α(λ)το/ την σημερον και ο(π)ρος να μην εχο να καμ(ο) μητε εγο/ μητε παιδη μου μητε κ(ο)νη μου μητε α(λ)ος τινας α(λ)πον κανε. ος καθος σ(τ)έλνω το πεδη μου να το πουλ(η)σ(η) τον ξαδερφον μου τον μαστροξηρονχη. και ε(τ)ζη κουτετη κάνομεν/ το παρο ε(π)ροσ(τ)άς το κατοθε μαρτηρον/ μαστροσηρης ν(ι)κολετακης μαρτηρας στο παρον/ γιανη βερδονδακης μαρτηρας στο παρον/ ξηρονχης σταβηανονδακης ε(γ)γραψα το παρον/ εξ στοματος τον ανοθε πουλ(η)ταδον/ και αγορασταδον/

4

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 21 εκ. X 16 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση. Στην πρώτη σελίδα το υπ' αριθμ. 4 έγγραφο και στην τρίτη σελίδα το υπ' αριθμ. 5. Στην 4η σελίδα

γραμμένο ανάποδα "τεμεσούκι τζι λιαλαδίνας". Γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας, με ελαφρό περιθώριο αριστερά. Πολλές συντομογραφίες λέξεων και γραμμάτων. Στο τέλος της πρώτης σελίδας, διαγραμμένη μισή σειρά.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Τέτα και η Αρχοντούλα πωλούν στον Μαστροξηρούζη Λαγωναράκη, για 13 γρόσια, το μερίδιο του νεκρού Αντρονλή στην τοποθεσία Λιαλαδίνα, σε εξόφληση χρέους.

1777 μαρτιον 19

Με την παρουσαν μας ομολογίαν και τελειαν ξεπουλάσαν ομολογονμέν ημεις ι γεγραμεντες η νικολενα του νικολα ναβλατζουν/δακι η γενεκα η τετα του ποτε παπαγορη η θγατερα και η αρχοντούλα ναβλατζουνδοποινα το ποσ θελομε μινολι μας διακρισι και πωλουμε τον μαστροξηρουζη λαγωναρακι του σιχορεμε/(νον) του αντρονλι ναβλατζουνδακι το μισρασι τι λιαλαδινα παραδο/ δεκατριο και ασπρον ενους, ο διαγροσια δεκατρια ν(ον)μερο γρ. 13/ ο διατι τα οσια ασπρα του τα εχροστι ο σιχορεμενος ο αντρον/λις και δια τοντος τον το πωλουμε με θελημα ιδικο μας και τον ορ/φανο μας και απο την σημερον και ομπρος ναίνε και να γρικατε το αυτον/ προμα του ανοθεν αγοραστη πωλμισ χαρισι καμνοντας το ος καλλι τον φενετε μιν μποροντας τινας να σε ιπιραξι μπε πειδι μας μπε εγκονι μας μπει αλος τινας ατου να ενε και διαταν/τος του δινομεν το παρον εις ενδιξιν αλθιας και βανομεν και τοις/κατοθεν γεγραμενους μαρτιρους/

-γιανης καραμουνσαδακης μικρος βεβεϊ στο παρον/

-γιανς σταρηννακης βεβεος στο παρον/

-γιανς κορκακακης βεβεος στο παρον/

-γιανς ανικσταδακης βεβεος στο παρον/

-παπα μανολις μαστρο παναγοστακης εγραψα το παρον εκ/ στοματος του ανοθεν./

5

Γραμμένο στην 3η σελίδα του προηγούμενου εγγράφου. Χειρόγραφο, γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Πολλές συντομογραφίες, λέξεων και γραμμάτων. Μέρος του κειμένου, είναι γραμμένο σε δεύτερη στήλη, δίπλα στη στήλη των μαρτύρων. Ο τελευταίος μάρτυρας ("Γιώργης Μαρινάκης βεβειώνω στο άνωθεν ") με άλλο γραφικό χαρακτήρα. Άγγραφο περί το 1/6 της σελίδας, μετά το τέλος του εγγράφου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Τέντα Ναβλατζουν/κόλαινα πωλεί στον γερο- Ξηρούζη Λαγωναράκη ένα "νομιμάι τόπου" στην τοποθεσία Λιαλαδίνα για 26 γρόσια.

1777 μαρτίου 26

Την σημερινήν ημέραν ομολογώ εγώ η τεντα καιλατζονικολένα ότι προς σπβαζόμεσταν
αγκυπτα με το γερο ξηρονή λαγοναράκι και τον πονίω και την μπην μου/ λγκυλκιδηναι
οδια γροσια) τον αριθμόν ηκοσι εξι ν (νουνμερο) 26 εις τέλην ξεπλερομην και α/πο
την σημερινήν και εμπροσθεν να ηνε και νεχρικατε στην εξουσιαν τον στην τις
κληρονομης/ και διαδοχης αυτον πονίωση χαρησι προσκησι ως καλά θελη τον φανη να
το κ/αμνη και δια το ασφαλές γραφομεν το παρον εις ενδιξην μαρτιρους/ σε ότι χωρηζι
το λεγγω και περα απο πετρα/ και αποξίνα σε όλα τα δικεοματα οπου/ γρικατε η
λαυλαδιναι να μιν εχι πηραξι/

= πανκριστης κοντουλακης μαρτιρας/

= βαρδας μαρινικκης μαρτιρας/

= γιανης σονλδακης μαρτιρας/

= κινηρος μαρινικκης μαρτιρας/

= αντρονίης σηςκακακης μαρτιρας/

= θεωδορος εγώ βεβεονο το παρον εκ στοματος του ανοθεν/

-γηορης μαρινικκης βεβεονο στο ανοθεν

(στην οπισθια οψη = "τεμεσσονκι τζιλαυλαδινας")

6

Δίφτυλλο, διαστ. σελ. 21 εκ. X 13 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση. Γραμμένο σε όλο
το πλάτος της πρώτης σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Άγγραφο περί το
1/4 της σελίδας μετά το τέλος του εγγράφου. Πολλές συντομογραφίες λέξεων και
γραμμμάτων. Στη δεύτερη σελίδα, γραμμένο το υπ' αριθμ. 8 έγγραφο. Στην τέταρτη
σελίδα αριθμοί διάφοροι, προφανώς λογαριασμός, που αποδίδουν 81 : 36.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Βεβαίωση ότι ο Σταμάτης Γιατρονδάκης επούλησε τρία μερίδια ενός
μύλου στον γερο Ξηρονή Λαγοναράκη

Εστοντας και να ελθη ο σταματης γιατρονδακης και επούλησε/ το μύλω τον
μαστρεφιορη α/τον τζη πεντε παρτες τζη τρης την εδικην του και τον στανφριανον και
τον γερο την παρτε και τον/ επούλησε του γερο ξηρονή λαγοναράκη. εσηκωθηκε /ο
γερον καινικης και ειπε πως του των νχε ο πεθερος του/ χαρισμενο ταις διο παρτες
εκτειναις του στανφριανον και την/ εδικην του και ηλθε ο γιος του ο γερονημος και τονε
πονίλησε πάλη τον γερο ξηρονή διαχρσσια δεκαξη ηροιν/ γρ. 16 και δια να μιν εχι
πυραξη αποκατενα τον δινο/ το παρον με μαρτιρους, στρατης καβρονδακης
μαρτιρας/

παπαγιανης σταματελακης βε(βει)ος στο / παρον/

ξηρονήης στανφρικουνδακης μαρτιρας/

θοδορος κατζουνλακης μαρτιρας/

αναγνωστης κοντουλακης εβεβεσσα το παρον/

1783 Ιουλίου 14

γερονήμος κανακακής εβραία και εγραφε

7α

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 29 εκ. X 19 εκ. Χειρόγραφο, κακή κατάσταση, πολύ εφθαρμένο σε διάφορα σημεία από το δέπλωμα, γραμμένο σε όλο το πλάτος της πρώτης σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Αρχικά δυσανάγνωστο, με πολλές συντομογραφίες λέξεων και γραμμμάτων. Στο τέλος της σελίδας, μετά από κενό στο τέλος του εγγράφου, γραμμένο το υπ' αριθμ. 7β έγγραφο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Ο Μαστροξηρούλης Λαγοναράκης, φοβούμενος ότι θα πεθάνει, αφήνει με διαθήκη τα υπάρχοντά του στην γυναίκα του και στα παιδιά του, ενώ καταγράφονται και τα χρέη τρίτων προς αυτόν.

1786 Ιανουαρίου 4

την σημερον ευρισκομενος εις κινδινον θανατου ο γερο μαστροξηρουλης λαγοναρακης/ φοβουμενος το κινον ποτιριον του κιριου θελι να παραγκιλι τον πεδιον του και / της γινεκος του προτον αφηρη συγχορισην σε αλους τον χριστιανους δευτερον/ παραγκεινη που εχι πατριχον προμα πατρογονικον του και αγοραστον του και που/ αλον εχι να παρι και να δοση. προτο μεν εχι βριση και κανι π. 10 στα ποτι/στηρια λιτρο 4 στα καφαλομουρια ατου του κιριου μου π. 30 ατου του γερο ματζο αγορα/στο π. 7 που τοι γινεκας μου προνκιο π. 3 ατου του γερο μαστρογορη αγοραστο π. 70 σπιλαλαδινα ατου το ναβλατζιδο αγοραστο π. 40 ατου του βλαστον π. 5 προνκιο τζι γινεκας μου π. 30/ το μηλο στο χοριο απο τεσερης παρταις η μια το σοχορο το μισο και οι σικες οι μισες στο γιαλο ο μιλος ατου του κιριου μου απο οκτο παρτες η μια ατου του μαστρογορη το μιλο αγοραστο/ απο πενται παρτες, ι διο, το σοχορο τα πανο το καταλμα και η πεζουλα το μισο και/ ταλο του αδερφου μου. το κατο σοχορο η παρτες μου και τον μαστρογορη οπουνε και ο μιλος στο/ χριστο στοκαρι του απο εξε παρταις η μια. χρουσιμον ο κρουκουλος ο κοσταντουδακης/ γρ. 5 ο σηχορεμενος ο σωτηρης γρ. 18 ο γιανις ο σουλιδος γρ. 7 χρουσι μου και αδερφος μου/ παλεα γρ. 11. ητιρασή μου η ασκιφιότες γρ. 10 για τζι πολις/ τον τζερεμε γρ. 4 παρ. 20 ο παπα ο νικολος ατου τα σφακια του μουλα αδερφος/ γρ. 30 ακομη αφινο τζι γινεκας ατου το προμα μου ολο απο τρις παρταις τη μια να τα/ εξουσιαζι οσον κερων ζη και ποθανοντα τζη να ενε παλι το/ διο μου νον./ ακομη αφινο την ευχίν μου τον πεδηον μου και τον εγκουον μου (ασερνικον - διαγραμμένο) και τον ισα/δουρον και συγχορισην τον χριστιανον/ παπα γιανις σταματελακης βεβεος στο παρον/ γιορης μαρινακις εβρεθηκα εις τω παρονκαις/ παπα μανολης κουτουλακης εγραψα το παρον εκ στοματος του ανοθεν ξιρουνη λαγοναρακι/

7β

(στο ίδιο έγγραφο)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ Διακανονισμός οφειλών

1804 μηνι Αυγουστου 11

Ελογιασάκιμα με το μαστρομανολι σπερελάκι εν προστεν τον ανθρωπο και δεν εχι
πλεαί να παρι ο ενας ατου τον αλο μας μιτε πολι μιτε ολγο μονο την αγατι.

αναγνωστις σιφακις	πατα μανολις Κοντουλάκης εγραί	γιουργης παταμανολις
στο παρον βεβεος	ψα το παρον	στο παρον βεβεος

8

Γραμμένο στη δεύτερη σελίδα του υπ'αριθμ. 6 εγγράφου. (βλ. σχετικά στοιχεία).
Χειρόγραφο, αρκετά δυσανάγνωστο, με πολλές συντομογραφίες λέξεων και
γραφημάτων. Μετά το τέλος του εγγράφου, άγραφο περί το 1/3 της σελίδας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Λουλούδα Τινιογιανοπούλα πωλεί στον Ξηρούχη Λαγοναράκη τον
μύλο που είχε αγοράσει η μητέρα της από τον Σταμάτη Γιατρονδάκη.

1806 αγουστου 29

με την παρουνσαν ομολογιαν ομολογω εγω η λουλου/δα τινιογιανοπουλα πως θελο
και ποιλο ξενινο και ε(ω)νιος / αλοτρινο τι παρταις μου το μυλο το λαγοναριδο και /
που ηξε ι μανα μου αγορασμενο ατου του στα/ματι γιατρονδακη και ποιλο τονε του
αξαδεφου/ μου του ξιρουχη λαγοναρακη γρ. 10 και ατου την σημει/ρον και ομπρος να
ινε και να γρακατε του ανθεν αγο/ρασι/ χαρισι προυκισι κανοτάστο ος καλος τον
γε/ντε μιν ηποροντας τινας να τονε πιαξι μιτε εδικος μητε ξενος ος καθος ελαβα τη
πλερο/μη σοα και ανέλιπι και οντος του κανο το παρον γρα/μα και βανομεν και του
κατοθεν μαρτίρους/
μαρης τινακης μαρτηρας/
σιφης πατονάκης μαρτηρας/
παταμανολις κοντουλακης έγραψα το παρον/

9

Δίφυλλο, κομμένο διαγωνίως, διαστ. 15 εκ. X 14 εκ. Το έγγραφο στο εναπομείναν τμήμα της πρώτης σελίδας. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, λείπει το κομμένο τμήμα του άγραφου χάρτου. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στ'αριστερά. Πολλές συντομογραφίες λέξεων και γραμμιάτων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Λουλούδα Τινωριανοπούλα πωλεί για 10 γρόσια το προικίο που είχε από την μητέρα της, στον εξάδελφό της Ξηρούχη Λαγοναράκη.

1807 Μαιον 2

με το παρον γραμα της αληθας/ ομολογο εγω η λουλουδα τινωριανοπουλα πως θελω και ποηλο ξενε/βο και τονιος αλοτριονο τη ληδα/δινα απον ηχα απον τι μανα μον προν/κιο παραδο δεκα νομερον 10, και πε/ρνι το αζαδερφος μου ο ξιρον/χης λαγο/ναρακας τον σιφι ο ηρος και μον δινι γρ. 10/ ηρουν δεκα και να ηνε στην εξουσιαν του/ κανοντας το οτι θελι που/λια χαρισι/ προν/κισι να μινε/χι πιραξι μπε απο/ δικο μπε απο ξενο μπε απο αλο κα/νενα απον να ινε και δια το βεβeson της/ αληθας του δινο το παρον και βαινομεν και τον κατοθεν μαρτιρας γιορ/ης βαρδου/δοσιφρακας μαρτιρας μα/τζος κα/λι/καδακας μαρτιρας μεγα/ις σταβρια/νουδακας μαρτιρας σιφ/ις τζατζ/μα/κης μαρτιρας εγω γιορ/ης παπαμ/χε/λακας εγραψα ε(κ) στοματος τζι ανο/θεν λουλουδας./

10

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 13 εκ. X 9,30 εκ. Ξεδτυλωμένο σε μονόφυλλο διαστ. 20 εκ. X 13 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, με μικρές φθορές από το δέλωμα. Γραμμένη η πρώτη σελίδα, πλήρως, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Έντονο στίγμα μελάνης, στο κάτω δεξιό άκρο της γραμμένης σελίδας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Μαρία Λουλούδα πωλεί για 10 γρόσια στον εξάδελφό της την αγριάδα που είχε από την μητέρα της στην τοποθεσία "Χριστός" στα Καψολομούρια.

τιν σιμερο φανερωνο εγω μαρια λουλουδα/ τον τινω γιανι θγατερα σι πως επον/ισα το/ τοπο απον ιχα απον τζι μανα/ς μον στο χριστο/ στα καψα/λομου/ρια τιν αγρι/αδα του αζα/δελφον μου του ξιρον/χι τον σιφι τον γιον δια γροσια/ 10 : δεκα και απον τιν σιμερο και οπρος ινε/ κηριος νικο/κιρις ο αυτος ξιρον/χης που/λια/ χαρισι σι/η θελι ας καμ/η δηα τα ε/πιρα/ το λογαριασμο πε/ρνι και δηα το αλη/θες του δηνο/ το παρον τεμε/σουν/η εις χείρας του =

1811/δικεμβριον 14/

μαρια λουλου/δα βεβesonο

Μετις του/πακροκ/λου μαρτιρας/
νικο/λακας αντ/ρατζ/ις μαρτις/
γιανα/κις γεορ/η/τζι μαρτιρας/

11

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 20,50 εκ. X 14,50 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, πολύ εφθαρμένη η δεξιά πλευρά. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της πρώτης σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Πολλές συντομογραφίες λέξεων και γραμμμάτων. Άγραφο, περίπου το 1/5 της σελίδας, μετά το τέλος του εγγράφου, όπου και τρία έντονα στίγματα μελάνης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Μαρούλα Νιολοπούλα πωλεί στον ανηψιό της Λαγοναράκη, το μισό από το μερίδιο του συζύγου της, ύστερα από γνώμη εκτιμητών.

Καστελι σφακινα χοριο αγιαρουμελι/
1815 σεμπεβριου 5 ημερα κηριακη/

την σημερον ανεφανικεν ησεμενα τον γραφεα και ης/ τους ηπογεγραμμενους μαρτηρους η μαρουλα νιολοπουλα με/ το πεδιτζη τον γιορρη και μας επηρε και στημαραμεν τζη μερικον πραγμα που τον ηγεν ο ανδρας της ο μανολης λαγοναρακης και πουλι τον ανιψιον τζη λαγοναρακη του ξηρουνη απον/ το σοχορο που ηγεν στον πολο κοιτοινλακη στην αβλι εμπροσθεν/ στη τζη βγενι στο μυρασι του ανδρος τζη το μισο ηγουν απο τεσερις μεριδια του σοχορον το ενα με ολα του τα δικεοματα ηγουν/ τα δένδρι που ηγε μεσα και απον το μυλο απον ηγε στον μυχελιον/ οπησο του πουλο το μισο ρουπη του ανοθεν ξηρουνη καθος τα/ ε(κ)τημισαν η στημαδορι σοχορο και μυλο γροσα εβδομιντα/ πεντε νού(μερο) γρ. 75 και λαβενο τα ησηρηας μου σοα και ανελιπη/ και απον τη σημερον και οπρος να ηγε και να γρικατε στην εξουσιαν/ πουλσι χαρισι καμνι το οσ καλα του φανισθη μινποροντας τινας να τον πηραξη μιτε δικος μιτε ξενος και ησένδιξη αλι/θη του δινω το παρον τεμεσουνη με τους ηπογεγραμμενους μαρτηρους./ πατα γιορρης στο παρον/

ματζος καλκαδακης

μανοισος κοντζουρακης

στο παρον

στο παρον

γιορρης σμολοσιανακης

αναγνωστης μαστροσιφακης

στο παρον

εγραψα το πα/ρον εκ στοματος τον ανοθεν

12

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 22 εκ. X 15,50 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, εφθαρμένη η δεξιά πλευρά του εγγράφου. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της πρώτης σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Πολλές συντομογραφίες, λέξεων και γραμμμάτων. Έντονο στίγμα μελάνης πριν από το όνομα του τελευταίου μάρτυρα ("εγώ ο (στίγμα) Σίφης").

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Ο Σίφης και ο αδελφός του Νικόλας πωλούν ένα σπίτι και τα μερίδιά τους το μύλο και στα κτήματα για 50 γρόσια. Δεν αναφέρεται ο αγοραστής.

1816 σεπτεβριον 14

με το παρον γραμμα της αλθιας ομολογο εγω/ ο σιφς του σιχορεμενου του μαρι
λαγοναρακι ο ηως/ με τον αδερφον μου τον νικολα και θελον και πουλονμεν εκينو/ το
στιπι ατον εχομεν ις τζι κοντζονδοπουλας με την αβλαν τον/ με το σοχορον με δεντρα
με σπι εκινο ερι μεσα και το ε/ (κ)τιμησαν η σπιμαδορι ο δια γροσια πενηντα ηγονν γρ.
50/ ακομης σπι μασε πεντι ατον το μλλον εκινο ατον εχο/ μεν ης του μηελονδοσιανι ατο
πισο ατο δεκαξε παρτες/ μια γροσια ηκοσιδιον και μισο ηγονν γρ. 22 π. 20 ακο/μης ης
τα καικαλομονρια παραδο παραδοι ηκοσι πεντε ο δι/ α γροσια ηκοσι πεντε ηγονν γρο.
25 ακομης ης τα ποτιστρι/ α μισασι του κηρου μου ωκα (:) μια ηγονν ω. 1 γροσια/
ηκοσιπεντε ηγονν γρ. 25 και ελαβα τζι παραδες σοστα και/ ανελιτα και δια το βεβεν
τησολυθιας του δινω το παρον τε/ μεσουκη και βανομεν και τοις κατοθεν γεγραμενους
μαρτηρους/
εγω παπα γιοργης μαρινακης εγραψα ος καθος μου ηπεν ο ανοθεν/ σιφης.
νικολας μανολεδακις στο παρον/
εγω αναγνωστης κρηνηαρακης στο παρον βεβεως /
σιφς ζατζμακις στο παρον
διοματαρις ζατζμακις στο παρον
εγω ο σιφς.

13

Δίφτυλλο, διαστ. σελ. 18 εκ. Χ 13 εκ. Χειρόγραφο, καλή κατάσταση, γραμμένο σε όλο
το πλάτος της πρώτης σελίδας, με αρχικό περιθώριο στα αριστερά. Συντομογραφίες
λέξεων και γραμμάτων. Ίσο διάστημα από την αρχή και από το τέλος του εγγράφου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Λουλούδα Λαγοναραπουλα πωλεί στον ξάδελφό της Ξηρούχη το
μερίδιό της για 25 γρόσια.

1817 μίνι απρηλιου 28

με την παρουσαν μου ομολοσιαν φανερονο εγω η λουλου/δα λαγοναραπουλα τον ποτε
σιχορεμενον του μαρι λαγοναρακη/ η θηκατερα σπι πως πουλο του ξαδελφον μου του
ξηρουχη το/ σοχορο ατον εχομε στον μηελονδοσιανι ομπρος το μίρασι μου καθος μου
βγενι ατον του κηρου μου και ηγε ατον/ τεσερις παρτες η μια ο δια γροσια ηκοσιπεντε/
νονμερον 25 και λαμβανοντα ησχηρασ μου σοστα/ και ατον την σμερον και ομπρος να
ηγε και να γρακατε σπηντ/ ζονοικαν τον πουλχοι χαρησι καμινοντα στο οσ καλα τον/
φανιστη μινι πορον ταδελφια μου να τον πηραξον επηδι/ μου τοχοικα προνκη
δοσιμενο και οντος του δινω το παρον τεμεσουκη με τοις ητογεγραμενους μαρτηρους
εγω παπα γιοργης στο παρον
μανολις μαστροσιφιακις μαρτηρασ το παρο
αναγνωστης μαστροσιφιακις εγραψα το παρον ος/ μονητασι τα διο μερι

14

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 20,50 εκ. X 14,50 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, εφθαρμένο στη δεξιά πλευρά. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της πρώτης σελίδας, με πολλές συντομογραφίες, λέξεων και γραμμάτων. Στο αριστερό περιθώριο, γραμμένο πλεονέως κείμενο τριών γραμμών (παράτιθεται στο τέλος του μεταγραμμένου εγγράφου). Στο κάτω δεξιό άκρο της πρώτης σελίδας, αχνό στίγμα μελάνης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Ο Αντώνης Βαρδαλαδάκης πωλεί στον αδελφό του Μιχέλη ένα κομμάτι χωράφι για εκατό γρόσια.

1821 Δεκεμβριον 15

Με την παρουσαν μου ομολογαν και φανεριν πουλησαν/ φανερονω και ωμολογω
εγω ο κατοθεν γεγραμενος/ αντωνης βαρδαλαδακης ωτη πως θελω και πουλω/ ξενοβω
και εωπως αλωτηρωνω του αδελφου μου του μιχελη ενα κομματι χωραφι στονχαρη
εις τωπων κραζομενο στω λιγκατο σηνωρω με το αλον χωραφι του/ ηδιον μιχελη και
πουλοτουτο ο δια γροσκι εκατο λεγων γρ. 100 εις τελην ξεπλερομην και απο την
σημερεις και εις τω εξεις να χρηκατε πραγμα καθολη/κων εδικον του σην τεις
κληρωνωμης και διαδοχεις αυτου/ πουληση χαρηση ω καλως τον φανιστη καμνοντας
τω/ μιν ιμποροντας τινας να τον πηραξη εις καθε χειρο/ μονω να ηνε τελως νικοχηρεις
εις αυτω το χωραφι και/ εγω ξενω και αλωτηρος επηδι ελαβα την πλερο/μην εις τω
χρη μου σοα και ανελητη και δια το αλιθες του δινω τω παρον μου εις ενδιξην και
ασφαλην/ με τους κατοθεν γεγραμενους μαρτηρους ηνα εχη/ τω κηρος και την ησχην
ενπατη τωπω και κρητηρηω.

αντονς βαρδαλακι υποσχομε με το να μιν κατεχο γρα/ματα επαφακαλεσα το γανιο
μαστροσιφακη υπογραψ/

σηφεις κυρηκακης μαρτηρας στο παρον/

αναγνωστεις παπαδακης εγραψα το παρον εκ/ στοματος του ανοθεν αντονη

(Στο περιθώριο, πλεονέως)

Τα ανοθεν εκατο γροσα την πλερωμην του αυτου χωραφιου/ ελαβα απο τον αδελφον
μου το μιχελι γρ. 50 και τα αλα/ τα ελαβα απο την κονναδα μου την μαρονλα γρ.
50/100 τη γιν του αδελφου μου.

15

Μονόφυλλο, διαστ. σελ. 14 εκ. X 9,30 εκ. Χειρόγραφο, σχετικά καλή κατάσταση. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Συντομογραφίες λέξεων και γραμμάτων. Άγγραφο περί το 1/3 της σελίδας μετά το τέλος του εγγράφου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Ο Σήφης Ντελής πιστοποιεί ότι ο πατέρας της παπαδιάς Λαγωναροσηφαινας της είχε δώσει ως προίκα το μερίδιό του στην Λαλιαδίνι.

πιστοποιω εν καθαρώ σηνηδοτη εγω/ ηντοφενωμενος γερο σηγεις ντε/λεις ωτη ηξεβρω εν φωβω θεου το/ πως ηχαση δοσμενο τεις παπαδιας/ λαγωναροσηφαινας προικιο ω κη/ρεις της την πάρτε του τη ληλιαδινι/ ετζη τω ηξεβρω μα την ψνχη μου και το η/κοσα και πολες φορες ατω το/ σωμα τεις πεθερας μου και μανα τεις/ ηδιας παπαδιας.

τη 6 Μαηου 1843

Σίφεις ντε/λεις πιστοποιω

16

Δίφυλλο, διαστ. σελ. 20,50 εκ. X 15,50 εκ. Χειρόγραφο, σχετικά καλή κατάσταση, γραμμένο σε όλο το πλάτος της πρώτης σελίδας. Πολλές συντομογραφίες λέξεων και γραμμισίων. Στίγμα μελάνης στο τέλος της τελευταίας σειράς. Άγραφο το 1/4 περίπου της σελίδας, μετά το τέλος του εγγράφου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Η Λουλούδα Κουρτουλοπούλα, σύζυγος του Βιτζηλοθοδόκου εξουσιοδοτεί τον άνδρα της να πουλήσει ό,τι έχει στα Σφακιά και συγκεκριμένα στην Αγιά Ρουμέλη.

Δια τον παροντος μου δηλον γίνεται σπι/ εξ ιδιας μου προερεσεως κανο εγω η λουλουδα/ κουρτουλοπουλα γεινη του βιτζηλοθοδοκου/ τον ανδρα μου βιτζηλοθοδορον βεκινη εις τω/ σσαν πραγμα μου ευρισκετε εις τα σφακιο/α μερος της αχιας ρουμελης κηριον νικοκηρη να/ τω πουλησι ως βρισκεται δενδρα χωραφοια και/ οσποτια και ητι αλον πραγμα μου ευρισκεται/ εις σφακιοα, και ειναι καλλα πουλημενο οθεν/ εις ενδιξην και ας ασφαλεια του διδεται τω πα/ρον μου με τον ηδιον μου δακτυλον σμιομενο/ εγω λουλουδα υποσχομαι ως ανοθεν και βαίνο τον δακτυλον μου.

17

Μονόφυλλο, διαστ. σελ. 23 εκ. X 13 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, εφθαρμένο το άνω δεξιό άκρο, όπου και αποτύπωμα τουρκαικής σφραγίδας. Στην οπίσθια όψη, στο άνω μέρος και στο κάτω μέρος της σελίδας, υπάρχουν κείμενα (όπως καταχωρούνται στο τέλος του μεταγγραμμένου εγγράφου). Στην οπίσθια όψη, στο κείμενο του άνω μέρους της σελίδας, μεταξύ του τέλους του κειμένου και του ονόματος του Χαράλαμπε Μαρινοπολάκη, υπάρχει αποτύπωμα μικρής τουρκαικής σφραγίδας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Χρεωστικό και εξόφληση ποσού 2500 γρ. στον Χαράλαμπε Μαρινοπολάκη.

Τη 20 Μαΐου 1873
 Δια γροσια διο χιλιαδες/
 πεντακοσια αρ. Γρ. 2500/

Ο υπογεγόμενος Σίφης Σαρνακλής/ απο χωρίον Αγία Ρουμένη της/ επαρχίας Σφακίων
 έλαβον και χρεοστο να πληρο/ σο εις την διαταγήν του Κυρίου Χαράλαμπι/
 μαρινοπολακη απο το αντω χωριον τα ανωτερο γροσια διο χιλιαδες πεντακοσια Αρ.
 2500/ τα οπια παρ' αυτον ελαβον δια (δυστυ;) χιαν και αναγγην/ μου, υποσχωμενος την
 πληρομην αυτων εις οτι/ καιρον ζητηθω παρ αυτου ομοι με τον τεδουλενμενον τοκον
 αυτων ανα: 12 : της 100: τον καθε/ καστον χρονον μεχρι της τελιας Αυτων εξοφλ/ σεος
 οθεν και εις ενδιξιν/ του δινω το παρον/ μου εις χιρας του υπο μαρτυριας των κατοθεν/
 ειναι ερη το Κυρος και την υσχην αυτων/ εν μτατη τοπω καιρω και κρητιρω βκνομεν δε/
 και τους κατοθεν υπογεγραμενους μαρτυρους.

Οι Μαρτυραις
 Σίφης Διοματαρακης Μαρτυρας
 Χριστοδουλος Μ. στανρουδακης Μ(αρτυ)ρ(ας)

Ο χρεοστης
 δια δε τον Αγραμμα/ τον Σίφη
 Σαρνακη/ των υπογράφω εγώ/
 μανολης Παππαδακις/ αντός δε βεβεϊ
 με το/ Σιμιον τον σταβρον +

Στην πίσω όψη
 (στο άνω άκρο)

Τη 11 Σετεμ(βριου) 1877/ ελαβα το οποισθε ποσο/ παρα του Κυριου...../
 Βωτζακη και ενικα/ το ομολογο/.....
 (ΤΣ) Χαράλαμπος Μαρινοπολακης

(στο κάτω άκρο, ανάποδα)

Τη 28 Ιουλιου 1882/ εξοφλήστικεν το οπισθεν ποσον/ με ομολογα

Μονόφυλλο, διαστ. σελ. 33 εκ. Χ 22 εκ. Χειρόγραφο, μέτρια κατάσταση, λίγο εφθαρμένο από παλαιότερο δίπλωμα. Γραμμένο σε όλο το πλάτος της σελίδας, με ελαφρό περιθώριο στα αριστερά. Στο κέντρο του άνω μέρους της σελίδας ανάγλυφη τουρκική σφραγίδα και ακριβώς κάτω απ' αυτήν τρεις γραμμές παλαιστουρκικής γραφής. Στο τέλος του εγγράφου, και προς τη δεξιά πλευρά της σελίδας, αποτύπωμα πολύ μικρής τουρκικής σφραγίδας. Άγραφο περί το 1/4 της σελίδας μετά το τέλος του εγγράφου. Αχρονολόγητο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Συμφωνία μεταξύ του Αλεξίουσαγά Σωκράτη και Ιωάννη Βαρδάτου για να βάλει ο Ιωάννης Βαρδάτος τα ζώα του στα χωράφια του πρώτου με

ανταλλάγμα να παίρνει ο Σωκάκης γάλα και μωλί. Η συμφωνία δεν έγινε δεκτή και διαλύθηκε.

Σημ. Αξιοσημείωτος ο τρόπος σύνταξης : "..... αυτήν δε την συμφωνίαν την εδέχθησαν και οι δυο, του οποίου όμως δεν είναι σύμφωνοι, ούτε το ένα μέρος ούτε το άλλο....."

Συμφωνητικόν

Δηλοποιούν οι υποστανόμενοι απο το ένα μέρος ο Κύριος Αλετξαιουσαγκάς/ Σωκάκης με τον Ιωάννη Βαρδάτον κάτοικος εις χωρίον κοινού ότι ο μεν/ Ιωάννης Βαρδάτος εκνή(σ)ασα τα οζά του προς τον Αλετξαιουσαγκά δια να/ τα φερει τα οζα του εξηντα δυο εις το μετοχι του κιμενον εις κοινον δια να/ τα βαλι να τροχουν ομον με τα ιδικα του οποιου υποσχεται ο Ιωαννης/ οτι θελει διδει κινιατικον (μηνιάτικον) προς τον Αλετξαιουσαγκα απο δεκα ενα καθως/ θελει του δωσει απο δεκα εναν οσον γαλα και μωλι ηθελον δωσει του οποιον/ υποσχεται δια να τον δωσι εις οσον καιρον ηθελον καθισει εις το μετοχιον/ του, αυτήν δε την συμφωνιαν την εδεχθησαν και οι δυο του οποιου ομως/ δεν ειναι συμφωνοι ουτε το ενα μέρος ουτε το αλο, να πέρνη ο παρον Ιωαννης/ τα οζα του και να αναχωρη, ομως να πληρωνει πρωτον το δεκατον κατα την συμφωνιαν και να διαλινονται τα παρον ενγγραφα/ εις ενδιξιν αληθιας διο εγενναν διο ομοια υπογεγραμενα σας αμφοτερον και με τους αξιοπιστους μαρτυρους προς ασφαλιαν τοις.

Μαρτυρες

Κωνσταντος Μαδραχης

Χουσσειν χιβρανου σουπασης

Ζερβομανόλης μαρτυρας

Δια τον Αγραματον Ιωαννην Βαρ/δατον τον

υπογραφων εγω Αντώνιος/Ελευθέριο αυτος

δε σταιροειδη +

Αλετξαιουσαγκας σωκακης

(Τ.Σ.)

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

άσπρα = μικρά αργυρά νομίσματα (3 άσπρα = 1 παράς), μπφ. = χρήματα, βεκύλης = πληρεξούσιος, γροικάται = ανήκει (κυριολ. : ακούγεται), γρόσι = τουρζικό νόμισμα από καθαρό ασήμι, διαφθέριον (τεφτέρι, ντεφτέρι) = καπάστιχο, εν μπατί ή εμπατί = εν παντί, εν προστεν = έμπροσθεν, επροστάς = μπροστά, έστοντας = έστω, ιπήρασή μου = μου πήραν, κύρης = πατέρας, κοντέντη = ευχαριστημένοι, ικανοποιημενοι (κοντέντοι), κόνη = εγγόνι, λίτρες και λύτρες = μονάδα νομισματική, μιδάσι = μερίδιο, (ν)ιφαδούρων = των νυφάδων (συζύγων των υιών κάποιου), ξεπλερωμή ξεπραξης = αποπληρωμή, πατρογονικόν = κληρονομιά από τους γονείς, προγόνους, παράς - παράδες = τουρζικό νόμισμα (40 παράδες = 1 γρόσι), πάρτε = (πάρτη) μερίδιο, πεσίνι = τοις μετρητοίς, πουλώ, ξεενεύω και αιωνίως αλλοτριώνω = συνήθης έκφραση παντελούς αποποίησης, προνκαό = προίκα, ρεάλια = αργυρά